

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3077

Vragen van het lid **Nijboer** (PvdA) aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat over *de deal met Shell en Exxon* (ingezonden 2 augustus 2018).

Antwoord van Minister **Wiebes** (Economische Zaken en Klimaat) (ontvangen 4 september 2018).

Vraag 1

Bent u bekend met het artikel «Hoogleraar: Wiebes liet zich afbluffen door Shell»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2, 3, 4

Hoe verhouden de afspraken over de eindtermijn van 2035 in het Akkoord op Hoofdpijnen (Onder paragraaf B. Financiële verplichtingen NAM en garanties Shell en ExxonMobil 6.7 «Deze garanties zullen ... worden afgegeven onder opschortende voorwaarde van ondertekening van de overeenkomst(en) zoals bedoeld in artikel 6.3 en gelden tot de beëindiging van de winning uit het Groningenveld of uiterlijk tot 1 januari 2035») zich tot uw uitspraken in het debat dat de bedrijven tot in lengte van jaren aansprakelijk blijven?

Waarom is in het Akkoord 2035 als einddatum gekozen? Hoe weet u dat er na die datum geen sprake meer zal zijn van psychische, fysieke of andersoortige (gevolg)schade door mijnbouw?

Waarom lopen de garanties slechts tot de beëindiging van de gaswinning?

Dat is toch voorzien in 2030? Op basis waarvan wordt aangenomen dat dan de schades ineens stoppen dan wel waarom nemen de belastingbetalers vanaf dat moment de schades voor hun rekening in plaats van de gasbedrijven? Waarom worden dan de onderhandelingen heropend en heeft u de aansprakelijkheid niet nu al goed geregeld?

¹ Trouw, 1 augustus 2018

Antwoord 2, 3, 4

De gaswinning uit het Groningenveld wordt zo snel mogelijk beëindigd. Naar verwachting is dit rond 2030. Omdat een precieze datum op dit moment niet te geven is, wordt gerekend met uiterlijk 2035. Het is niet zo dat er na beëindiging van gaswinning (of na 2035) niet meer zal worden betaald door NAM.

Zoals aangegeven in de antwoorden op vragen van het lid Van der Lee worden aan de financiële aansprakelijkheid van NAM in het Akkoord op Hoofdpijnen geen grenzen in de tijd gesteld. Deze aansprakelijkheid blijft bestaan. Shell en ExxonMobil nemen hiervoor ook hun verantwoordelijkheid. Door deze formulering kan rekening worden gehouden met een veranderende situatie als gevolg van de versnelde en volledige afbouw van de gaswinning, die naar verwachting een sterk positief effect heeft op de veiligheid in Groningen (Kamerstuk 33 529, nr. 498 en nr. 502).

De passage in het akkoord zorgt ervoor dat voor het einde van de gaswinning nieuwe passende zekerheden zullen zijn afgegeven die waarborgen dat schade die ontstaat en kosten voor versterking die worden gemaakt na het einde van de winning door NAM of door haar aandeelhouders zullen worden gedragen. Hiertoe is NAM, als laatste exploitant van het Groningenveld, ook op grond van de wet verplicht. Ik zal uw Kamer meer duidelijkheid verschaffen over de bedrijfsvertrouwelijke elementen van het Akkoord op Hoofdpijnen tijdens de vertrouwelijke technische briefing.

Vraag 5

Hoe zit het nu precies met de claim van de oliebedrijven? Was dit echt een reële dreiging? Hoe beoordeelt u de stelling van professor Bartman dat het juridisch hoogst twijfelachtig is dat de rechter een dergelijke claim zou toewijzen, zeker als daarbij ook nog wordt gelet op 1) de uitspraken van de Raad van State die ertoe leiden dat de gaswinning verder moest worden gereduceerd omwille van de veiligheid en 2) de stelling van beide bedrijven in het publieke debat dat zij niet voornemens waren een claim in te dienen?

Antwoord 5

NAM is eigenaar van het gas in het Groningenveld. Dit betekent dat als de Staat haar op grond van de wet verplicht om te stoppen met de gaswinning, waardoor er gas in de grond achterblijft, zij hiervoor nadeelcompensatie kan vragen bij de rechter. Dat Shell en ExxonMobil in het publieke debat hebben aangegeven dat zij niet naar de rechter zullen stappen, ontnemt hen niet het recht om alsnog de rechter om nadeelcompensatie te vragen. Of de rechter een dergelijk verzoek toewijst en, zo ja, wat in dat geval de hoogte van de nadeelcompensatie zou moeten zijn, hangt af van verschillende factoren. De rechter zal in dat kader allereerst vaststellen of er sprake is van winbaar gas dat in de grond achterblijft, waarbij de rechter naar verwachting de uitspraken van de Raad van State en Staatstoezicht op de Mijnen zou betrekken. Alleen als sprake is van winbaar gas dat in de grond achterblijft, is sprake van nadeel. Als hiervan sprake is, zal de rechter tot slot beoordelen of het stoppen van de gaswinning voor de oliebedrijven tot een buitensporige last in de zin van artikel 1 Eerste Protocol van het EVRM leidt. De stellingen van professor Bartman doen mijns inziens geen recht aan de belangenafweging die de rechter in dit kader maakt, aangezien de rechter alle relevante feiten en omstandigheden in aanmerking neemt om tot een oordeel te komen over deze complexe kwestie.

Vraag 6

Is de landsadvocaat om advies gevraagd? Zo ja, stond de analyse van de landsadvocaat haaks op de inschatting van professor Bartman? Wilt u dat advies openbaren? Zo nee, hoe is dat mogelijk nu er sprake is van een miljardendeal met grote gevolgen voor de belastingbetalers?

Antwoord 6

Zoals aangegeven in de antwoorden op vragen van het lid Van der Lee is ten aanzien van de haalbaarheid van de claim een interne juridische analyse gemaakt. Verder is de landsadvocaat in het algemeen betrokken geweest bij de onderhandelingen en gedurende de onderhandelingen heeft de landsadvocaat mij regelmatig van advies voorzien.

Vraag 7

Hoe rechtvaardigt u de compensatie voor bedrijven via de gunstige afdrach-
tentregeling van 2,85 miljard euro als het waar is dat de claim minder kansrijk
is dan door u tijdens de onderhandelingen gedacht?

Antwoord 7

In mijn brief van 3 juli 2018 (Kamerstuk 33 529 nr. 499) heb ik een indicatie
gegeven van de daling van de aardgasbaten als gevolg van het Akkoord op
Hoofdpijnen. Het indicatieve effect op transactiebasis is een totale daling van
de aardgasbaten van 1,65 miljard euro tot en met 2022, en niet met 2,85
miljard euro zoals in de vraag wordt gesteld. Uw Kamer ontvangt op
Prinsjesdag een overzicht van alle kosten en opbrengsten van de Groninger
gaswinning.

Zoals ook aangegeven in mijn brief van 3 juli kunnen de afspraken over de
financiële afdrachten niet los gezien worden van het totale Akkoord op
Hoofdpijnen. Het is een gebalanceerd pakket. Zoals aangegeven in de
antwoorden op vragen van het lid Van der Lee wordt met het akkoord
zekerheid verkregen over de financiële middelen voor schadeherstel en
versterking en er is verzekerd dat NAM voldoende gas moet blijven winnen
voor de leveringszekerheid. Er komt een bijdrage beschikbaar voor de regio
en tenslotte komt er geen schadeclaim voor het gas dat niet gewonnen
wordt. Tegenover deze zaken staat dat de bestaande financiële afspraken (o.a.
de MOR-overeenkomst) worden vervangen door het wettelijk regime uit de
Mijnbouwwet, waarbij de Staat 73% van de winst uit het Groningenveld
ontvangt. Bij een ongewijzigde opbrengstenverdeling zouden de afdrachten
van NAM aan de Staat de totale winst uit het Groningengas overtreffen. In
combinatie met een leveringsverplichting zou dit geen redelijke uitkomst zijn
geweest.

Vraag 8

Wat vindt u van de uitspraak van de Minister van Financiën tijdens het debat
over de Voorjaarsnota op 4 juli 2018 dat er een claim van 70 miljard euro
dreigde («Minister Hoekstra: «Ik ga naar de afspraken met de oliemaatschap-
pijen. Ook daarbij wil ik graag weer helder zijn over wat daar positief aan is.
En natuurlijk wil ik helder zijn over wat voor rekening er achter die afspraak
vandaan komt. Wat is positief? Dat de oliemaatschappijen afzien van de claim
van 70 miljard; dat is één. Twee: dat er harde garanties zijn gegeven voor het
betalen van de schade.» En verderop «Ik wil er richting de heer Nijboer op
wijzen dat je wel kunt zeggen dat de kans klein is. Dat is dan een inschatting.
Zelfs als de kans klein is, moet het omgekeerde niet gebeuren. Het omge-
keerde, namelijk je niet indekken tegen een potentiële claim van 70 miljard,
was in mijn optiek onverkoopbaar geweest»)? Het klopt toch dat de
opbrengstverhouding 90–10 was, zodat als er al met de oliemaatschappijen
over compensatie gesproken zou worden dit slechts over 7 miljard zou gaan?

Antwoord 8

De 70 miljard euro refereert aan de waarde van het bedrag dat in de grond
blijft zitten. Zoals ik heb aangegeven in mijn brieven van 25 juni en 3 juli jl.
(Kamerstuk 33 529, nr. 493 en nr. 499) blijft er naar verwachting ongeveer 450
miljard m³ gas in de grond zitten. Tegen een gasprijs van 15 ct/m³ vertegen-
woordigt dit een waarde van 70 miljard euro. Tijdens het debat heeft de
Minister van Financiën dit ook uitgelegd («De waarde van wat er in de grond
zit, is ongeveer 70 miljard.»). In het debat is overigens ook aan de orde
gekomen dat de 70 miljard euro de totale waarde betrof, en niet het deel van
ExxonMobil en Shell. Dit werd ook door andere sprekers zo geïmpliceerd,
inclusief het lid Nijboer: «Van de 70 miljard ging 90% naar de Staat.»»
Het klopt dat de afgelopen jaren 85–90% van de opbrengsten van het gas aan
de Staat zijn toegekomen en 10–15% aan Shell en ExxonMobil. Het ligt voor
de hand dat, indien ExxonMobil en Shell een claim wilden indienen, zij
rekening zouden houden met een dergelijke verdeling, maar dit zou hun
beslissing zijn.

Vraag 9

In het licht daarvan, hoe beoordeelt u dan de compensatie van 2,85 miljard
euro tot 2022 en dus nog oplopend met een voor het parlement en de
samenleving onbekend bedrag tot 2030? Is dat niet buitenproportioneel?

Antwoord 9

Uw Kamer is geïnformeerd over de budgettaire gevolgen van het Akkoord op Hoofdpijnen voor de komende kabinetsperiode. Zoals hierboven aangegeven is het indicatieve effect van het akkoord een totale daling van de aardgasbaten van 1,65 miljard euro tot en met 2022, en niet met 2,85 miljard euro zoals hier wordt gesteld. Met een ongewijzigde opbrengstenverdeling zouden de afdrachten van NAM aan de Staat de totale winst uit het Groningengas overtreffen. In combinatie met een leveringsverplichting zou dit geen redelijke uitkomst zijn geweest. Bovendien geldt dat na 2022 de verschillen tussen de gasbaten onder de MOR en de gasbaten onder het wettelijk regime snel kleiner worden. Dit komt doordat de winning van Groningengas verder afneemt. Op Prinsjesdag ontvangt uw Kamer een overzicht van alle kosten en opbrengsten die zijn gemoeid met de Groningen gaswinning.

Vraag 10

Aangezien het een miljardendeal betreft met grote belangen voor de bedrijven maar ook voor de belastingbetaler, wat was de precieze betrokkenheid en kennis van de Minister van Financiën ten tijde van de onderhandelingen over deze deal? Was de Minister van Financiën in zijn rol als schatkistbewaarder afdoende betrokken en op de hoogte, ook gezien zijn (onjuiste) uitlatingen over een potentiële claim van 70 miljard euro tijdens het debat over de Voorjaarsnota? Bent u bereid hiervan een precies feitenoverzicht te geven van wat er wanneer met de Minister van Financiën is gedeeld? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 10

Zoals eerder door mij is aangegeven en ook door de Minister van Financiën is bevestigd in zijn brief (Kamerstuk 33 529 nr. 501) is het Ministerie van Financiën vanzelfsprekend betrokken geweest bij de totstandkoming van het Akkoord op Hoofdpijnen met Shell en ExxonMobil. Beide departementen waren beleidsmatig betrokken. Dit is goed gebruik voor ieder dossier met (potentiële) financiële gevolgen en in het bijzonder bij dit complexe dossier met substantiële budgettaire consequenties. Het kabinet heeft in gezamenlijkheid besloten over de inzet voor de onderhandelingen met Shell en ExxonMobil en gezamenlijk ingestemd met het Akkoord op Hoofdpijnen. Tijdens de technische briefing over het Akkoord op Hoofdpijnen zal ik nader ingaan op het proces rond de totstandkoming van het akkoord.

Vraag 11

Heeft professor Bartman niet gewoon een punt dat u zich heeft laten afbluffen door Shell of is het bewust kabinetsbeleid om grote bedrijven te fêteren?

Antwoord 11

Geen van beide.